№ 32 ԿԻՐԱԿԻ, 13 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 13 ՓԵՏՐՎԱՐԻ № 32

ՄՇԱԿ

Տարեկան գին՝ 10 ռուբլի. կես տարվանը 5 ռուբլի։
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rèdaction „Mschak“

Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՃԵՐՈՒՆԻ

ԱՆՎԻՃԵԼԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ

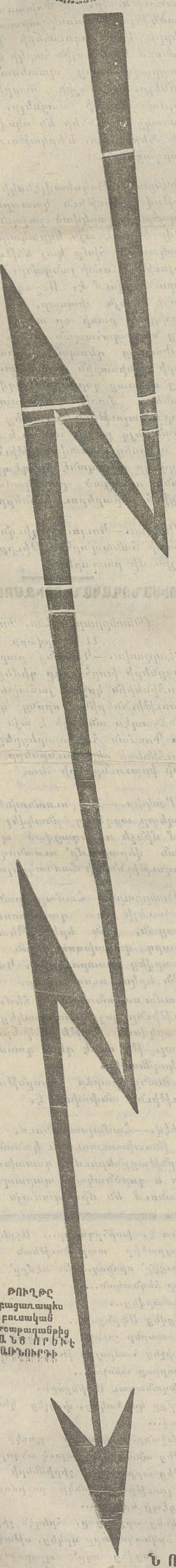

ԹՈՒՂԹԸ բացառապես բուսական խորոտքաղանթից ԱՌԱՆՑ ՕՐԵՒԷ ԹԱՒՈՆՈՒՐԴԻ

ՆՈՐ ԳԻԼԶԱՆԵՐ „ПОБѢДА“ ՄՈՍԿՎԱՅԻ

ԿԱՏԻԿԱ

Քարբերկայ

Փորձէք „ПОБѢДА“ ԳԻԼԶԱՆԵՐԸ այսօր։

Նրանք ծախվում են ամենուրեք։

4—2 1438. (М. 427932)

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՑ **1911** ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, 6 ամսվանը նոյնպէս 10 ռ., 10 ամսվանը 9 ռ., 9 ամսվանը 8 ռ., 8 ամսվանը 7 ռ., 7 և 6 ամսվանը 6 ռ., 5 ամսվանը 5 ռ., 4 ամսվանը 4 ռ., 3 ամսվանը 3 ռ., 2 ամսվանը 2 ռ., 1 ամսվանը 80 կ. և 20 կ. պօստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլար. Եւրոպայի բաժանորդները 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 ռուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն, և միևնոյն ժամանակ 40 կոպ. նամակագրողմ։

Հին բաժանորդներից ընդրվում է կպցնել փոխաբերական ըլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“. Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԵ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտարարում է իւ գիտութիւն, որ վաղը, փետրվարի 14-ին Վանքի մայրեկեղեցում, պատարագից յետոյ կատարվելու է

ԴՊՐՈՑԻՍ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՐԶԱՆԿԱՅԻՑՔԱՏԱԿ

ՆԵՐՍԷՍ Վ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

146. ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ։ 1—1

Այսօր, կիրակի, փետրվարի 13-ին,

ՋԱՆԱՂՋԱՆ ՏԻՐՈՒՀԻՋԻ ԷԼԻՆՋԻ

մահվան քառասնօրէքին Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում կը կատարվի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ, որի մասին յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին հանդուցեալի որդին՝ Թադէոս Յովսէփեան Տէր-Միքէլեանցը իր ամուսին Աննա Առաքելեանի հետ, և եղբայրը՝ Յարութիւն Նապատեան Հայրումեանցը իր ամուսնով։

Հոգեհանգստի սկիզբը ցերեկվայ ժամը 12-ին։ 150. 1—1

ՇԱԲԱԹ, ՓԵՏՐՎԱՐԻ 19-ԻՆ

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՆԵՐՈՒՄ

Յօգուտ Զրի եւ Էջմանագին ճաշարանների եւ թէյարանների Ընկերութեան ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Գր կայանայ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ-ԱԼԼԵԳՐԻ, ՊՏԻ-ԾՎՈ, ՊՕՍՏ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ, ԿՕՆՖԵՏՏԻ

ՊԱՐԵՐ

Միջարարներում, պարերի ժամանակ

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ-ՄԻՆԻԱՏԻՒՆԵՐ

ԵՐԳԵՐՈՎ և ՊԱՐԵՐՈՎ

1) Գնչուների խումբ, 2) Խրճիթ, 3) Իդիլիա, 4) Գիշերը Վենետիկում։

ԱՊՕԹԷՕԶ „ՓԵՏՐՎԱՐԻ 19-Ը“

Ա. Մայկովի ոտանաւորներից կարտասանէ Ա. Ս. Լարսկին։

ՍԿԻԶԲԸ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ ՇՈՇԴ 9½-ԻՆ

Պարողները հագած պիտի ունենան՝ զինուորականները սպորտական հագուստ, քաղաքացիները անպայման գրակ կամ պերտուկ։

Տոմսակի գին՝ 2 ռ. 20 կ.

Ուսանողները՝ համազգեստով՝ մուտքի համար վճարում են 1 ռ. 10 կ։ Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Ռիվիէրի խանութում և Լօտի կոնդիտերական, իսկ երեկոյթի օրը՝ մուտքի մօտ։

(կ.հ.զ.) առ. 145. 3—1

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿ. „ՇՈՒԿԵՐՏ եւ ԿՕՄ.“ ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Պետերբուրգի «Սիմէնս և Գալսկէ» ռուսական էլեկտրո-տեխնիկական գործարանների ակց. ընկ., Բերլինի «Սիմէնս և Գալսկէ» ակց. ընկ., Բերլինի «Սիմէնս Շուկերտ-Վէրկէ» ակց. ընկ., Գլօմէնի մեքենագործական ընկ. և եղբ. «Գրօսէյ» անգլիական գործարանի ներկայացուցիչներ։

ՁԱՓՍԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ Հոսանքաչափ, ամպերմէտներ, վոլտաչափներ և ամէն տեսակ հաշուեցոյց ապարատներ փոփոխվող և մշտական հոսանքի համար։

ԷԼԵԿՏՐՈ-ԲԺՇՆԿԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ «Բէնգէնկ» ապարատներ բոլոր պատկանելիքներով։ Մթաւորող ապարատներ Կաուսթիկի, Գալվանոպլաստիկայի, Էլեկտրոլիզիի, ֆարադիզացիայի համար, և այլն։

ԱՎՏՈՄՕԲԻԼՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ Ավտոմոբիլներ «Գրոսսու», էլեկտրաշարժ և բենզինաշարժ։ «Մոտորնի մակայներ»։ Ավտոմոբիլային պատկանելիքներ։

ՇԱՐԺԻՉՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ Ջրմային շարժիչներ «Դիզէլի»—նաւի նաւթի, մազութի համար և այլն, միանգամայն ձեռնտու։ Գազային շարժիչներ «Դիւդզեէրի»։ Նաւթային, կէրոսինային, գազային շարժիչներ «Գրօսէյի»։

ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ կան՝ դինամո-մեքենաներ, էլեկտրաշարժիչներ, հաղորդիչներ, զանազան տեսակ նիւթեղէններ էլեկտրական կառուցուածքների համար և այլն։

ՊՐԷՑԵՍ-ԿՈՒՐԱՆՏՆԵՐԸ և ՆԱԽԱՀԱՇԻՒՆԵՐԸ ուղարկվում են ըստ առաջին պահանջման։ Տէլէֆօն № 533. Հասցէն հեռագիրների համար՝ Шукертъ, Тифлисъ.

№ 2. (կ.) (առ.) 433. 26—22

ՆԵՐԿ. 37.

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

Երկուշաբթի, փետրվարի 14-ին

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ

Առաջին անգամ

ԻՆՔՆՈՒՐՈՑՆ

ՓԱՌԱՆՁԷՄ

Դրամա 5 արար., Մամիկոն Գէորգեանի

Մասնակցում են. տ. տ. Աբաքս, Դաւրեան-Արմէնեան, Զաբէլ, Ժամկին, պ. պ. Աբէլեան, Ալանվերդեան, Աւետեան, Զարիֆեան, Լաքա, Ղազարեան, Միրզոյեան, Յարութիւնեան, Շահխաթունի, Ռշտունի և ուր.։

Գլխ. բեմիսեօր՝ Ա. Արմէնեան

Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8½-ին է։ ◆ Տեղերի գները բենեֆիսային են։

Վարդանանց տօնի առիթով պատրաստվում է «ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՅՍ», Դ. Զուբարի, պարերով և երգերով։

Վարչութեան հերթապահ անդամները (Գ. Կաֆեան (Գ. Լեոնեան

առ. (ա.օ.) 144. 2—2

ՄՕՍԿՈՎԵԱՆ ՑԻՐԿ Ժ. Լ. ՏՐՈՒՑՑԻԻ

Այսօր, կիրակի, փետրվարի 13-ին տեղի կունենայ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՕՏԵՄԱՐՏ

Կը գօտեմարտեն կովկասեան ականաւոր ըմբիշներ։ Ներկայացման սկիզբը երեկ. ժամը 8½-ին։ Գօտեմարտի սկիզբը երեկ. ժամը 10½-ին։

149. Մանրամասնութիւնները աֆիշաներում։ 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երկուշաբթի, փետրվարի 14-ին

ՎԵՐՋԻՆ

ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՍԱԿԱՆՆԵՐԸ ՉԻՒ։

Հիւրերը՝ անդամների և կանդիդատների յանձնարարութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են 1 ռուբլի։

Մասկանդերի համար տոմսակները տրվում են անձամբ պ. պ. անդամներին և կանդիդատներին Ժողովարանի գրասենեակում։

Հագուստի ձեւ.—զինուորականները սովորականի պէս սպիտակով կամ փրակով։

Տեղացիները կարող են հագած ունենալ ազգային զգեստ։

Նուագում է զինուորական երաժշտախումբը և սազանդարներ։

Դիմակահանդէսի սկիզբը երեկ. ժ. 10-ին։

(կ.) 137. 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

(ՉՄԵՐԱՑԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը՝ հայոց ճեբէյացում, զինուորական երաժշտական խումբ, սազանդար և ՊԱՐԵՐ։

ՇԱԲԱԹ օրերը՝ ՄԱՍԶԱՆԴԱՐ։

ԿԻՐԱԿԻ օրերը՝ ՍԻՆԷՄԱՏՕԳՐԱՖ։

Հիւրերը մուտքի համար վճարում են՝ անդամների յանձնարարութեամբ՝ 30-ական կոպ.։

Երեկոյթների սկիզբը ժամը 8-ին։

(կ.) պռ. 81. 0—20

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Աւագների խորհուրդը խնդրում է պ. պ. անդամներին ներկայ լինել ուրբաթ, փետրվարի 25-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին կայանալիք

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ

Զբաղմունքի առարկաներն են.

1) Աւագների կանդիդատների ընտրութիւն 1911 թ. համար։

2) Կանդիդատ ներկայացված անձերի քուէարկութիւն։

(13, 20, 25) 138. 3—1

ԱԴԱՆԱՑԻ ԴԷՊԵՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

—

Մինչ մենք անհամբեր սպասում էինք, որ Ադանայում հայերի նոր չարդի լուրը պաշտօնապէս հերքվի, անա Բագուի ռուս թերթերից մէկի մէջ տպվում է Պետերբուրգից հեռագիր, թէ ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ տեղեկութիւն է ստացվել՝ հաստատող այդ լուրի ճշդութիւնը։

Սակայն Կ. Պօլսի մեր թղթակից Շահէնի նամակը, որ գրված է յունվարի 23-ին, յայտնում է միայն, որ փորձեր եղել են ըէակցիօնական տարրերի կողմից նոր կոտորած սարքել, բայց կառավարութեան ջանքերով այդ փորձերը չեն աջողվել։

Արդէօք Պետերբուրգի լուրը յունվարի 23-ից առաջ է ստացված թէ յետոյ, յայտնի չէ։ Մի բան կարելի է ասել, որ, անկասկած, մի դէպք տեղի է ունեցել Ադանայում և այդ դէպքը աշխատում են ծածկել, թաղցնել։

Մենք կարծում էինք, որ օսմանեան պարլամենտի հայ անդամները իրանց համառ բառաչական ատաղաղութիւնն նալուն հարցապնդում անել օսմանեան կառավարութիւնից և աշխատել լայն լոյս սփռել այդ դէպքի վրա, բայց մինչև այսօր այդպիսի հարցապնդման մասին ոչ մի լուր չունենք։ Գուցէ այդ հարցապնդումը անտեղի է նկատվել և աւելորդ։ գուցէ լուրը չէ ճշդվել։ բայց քանի որ այդ լուրը տարածվել է Եւրօպայում, Ռուսաստանում, քանի որ այդ լուրը կարող էր անհանգստութիւն պատճառել օտար երկիրների հայերին, անհրաժեշտ էր, որ օսմանեան պարլամենտի հայ անդամները պարզէին խնդիրը։

Մեզ հասկանալի է, որ օսմանեան պարլամենտի այդ հայ անդամները պատկանելով մեծ մասամբ «Դաշնակցութիւն» կոչված կուսակցութեան, որ աշխատում է ամէն կերպ հաշտ և համերաշխ ապրել երիտասարդ-թիւրքերի հետ և գժտութիւն առաջ չը բերել իրանց մէջ, զանազան ակնկալութիւնների նկատումով, լոկ կուսակցական նկատումներով անչարմար համարած լինեն այդպիսի հարցապնդումն անել, բայց չէ որ օսմանեան պարլամենտի մէջ կան և հայ անդամներ, որոնք չեն պատկանում այդ կուսակցութեան։

Առ հասարակ օսմանեան պարլամենտի հայ անդամները իրանց կոչման բարձրութեան վրա կանգնած չեն. նրանք կամ շատ թոյլ կերպով կամ բոլորովին չեն պաշտպանում իրանց ընտրող ժողովրդի իրաւունքները ընդդէմ թիւրքաց կառավարութեան ոտնձգութիւնների, օրինակ՝ դպրոցական գործերի մէջ կատարած միջամտութիւնների, հողային հարցերի մէջ հայ գիւղացիների դէմ կատարված անիրաւութիւնների առիթով։

Ուրախ կը լինէինք, եթէ մենք սխալված լինէինք մեր կարծիքի մէջ և ապացուցվեր, որ օսմանեան պարլամենտի հայ անդամները գիտեն կատարել և կատարում են իրանց պարտականութիւնները։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Դորձ.)

11 փետրվարի

Պետերբուրգ.—Միացեալ ազնուականական ընկերութիւնների լիազօրների 7-րդ համագումարի նախագահ կոմս Բոբրինսկին Նորին Մեծութիւնից ստացաւ հետեւեալ հեռագիրը.

«Հաղորդեցէք միացեալ ազնուականական ընկերութիւնների լիազօրներին իմ

ԴՈԿՈՅՎՈՐԴՈՅ

ԱԶԳԱՎԱՓԱՍԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՉԵՑ

(Ս. Վ. Տարանդիկի)

I

ՍՈՄԷՆՈ

Ընդհատում էր ախտանիշի՝ ինչ կտրեցեց գլանգեղուտի մի ալեստ, տատանվող ինչ մեր ինչ ինչ ինչ

ւոր։ Ունկնդիրների քանակը աստիճանաբար աւելանում է։ Ոստիկանական պանդանութիւնը նախկինն է։ Ճարտարապետական ինստիտուտում դասախօսութիւններ և պարապմունքներ չը կան։ Կարգ ու կանոնը չը խախտվեց։

—

Օդեսա.—Կանանց հանրա-կրթական բարձր դասընթացքներում պրոֆ. Մանդելսի դասախօսութեան ժամանակ աուդիտորիայում և ընդունարանում կատարվեց քիմիական օբստրուկցիա։ Դասախօսութիւնները շարունակվում են։ Ներբակալվեցին չորս ունկնդրուհիներ։

—

Եկատերինօսլաւ. — Հանրաբանական դպրոցում դասախօսութիւններին յաճախող ուսանողների թիւը մեծանում է։ Գործնական պարապմունքները վերսկսվեցին։

—

Կազան.—Համալսարանում հանգիստ է։ Դասախօսութիւնները դրաւում են մեծ թիւով ուսանողների։ Անասնաբուժական ինստիտուտում դասախօսութիւնները և գործնական պարապմունքները կայացան բոլոր դասընթացքներում։ Վերատեսուչը մի կոչով յայտնում է, որ խորհուրդը կարձակէ բոլոր նրանց, որոնք կը մասնակցեն օբստրուկցիայի, սակայն յոյս ունի, որ ուսանողները չեն ստիպի նրան դիմել այդ տեսակ խիստ, բայց անհրաժեշտ միջոցի։

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

—

Կ. Պոլիս, 23 յունվար

Մեր ընդհանուր ժողովը, ինչպէս գրուած էր նախընթաց թղթակցութիւնով մը, իր հաւաքական նիստը կազմեց ուրբաթ օր, 21 յունվար։ Առաջուընէ տեղի ունեցած երկուստեք համաձայնութեան մը համեմատ, ներկայ էին երկու՝ կեդրոնի և ազգային կուսակցութեանց անդամները։

Ժողովի բացման առեն, դիւանէ կարդացուեցաւ հեռագիր մը, որով Հ. Առաքելեան տեղեկութիւն կուտար, թէ ինքը իբրև ներկայացուցիչ Թիւրքիոյ հայութեան՝ ներկայ գտնուած էր Հայրապետին թաղմանը, և թէ՝ նոյն առեն՝ շնորհակալութիւն կը յայտնէր։

Ուրիշ հեռագրով մը դարձեալ Հ. Առաքելեան կը հաղորդէր Թամբա Ղուկասեանի մահը և $1\frac{1}{2}$ միլիոն ռուբլիի կտակ մը, որ հանդուցեալը դրած է պատրիարքարանի տրամադրութեանը ներքն՝ Թիւրքիայի մէջ համալսարան մը բանալու համար։

Դիմաքսեան սրբազան փափագ յայտնեց՝ օրհնել յիշատակը հանգուցեալ կտակարարուհիին ու ազգային երախտագիտութիւն յայտնել։ Դիտողութիւն եղաւ, թէ կանխահաս է, պէտք էր սպասել պաշտօնական տեղեկութեան, որ անշուշտ պիտի գայ մանրամասնօրէն Թիֆլիսի առաջնորդութեան կողմէ։

Դիւանէ կարդացուեցաւ յետոյ ուրիշ գիր մը, որով կը յայտարարուէր, թէ համաձայնութիւն գոյացած է մեր պատգամաւորական երկու կուսակցութեանց մէջ։ Ատկէ առաջ արդէն արձագանգուած էր այդ համաձայնութիւնը։ Ազգային մը, իբրև դրական հաւաստիք իր ներքին գոհունակութեանը, 50 ռուբլիի մօտ գումար մը նուիրած է ազգ. հաստատութեան մը։ Իրմէնի գաւառական ժողովը հեռագրով շնորհաւորած է երկու կուսակցութեանց համաձայնութիւնը։ Գոհունակութիւն ամեն տեղ ու ամեն դասերու մէջ։

Համաձայնութեան սկզբնագրին տառացի պարունակութիւնն է հետեւեալը։

«Ա.—Առաջիկայ յունվ. 21, ուրբաթ օրուան ժողովի բացումէն անմիջապէս յետոյ, դիւանը $^1/_5$-ի վերակազմութեան սահմանադրական տրամադրութիւնը կարդալով՝ վարչութեան պիտի յղէ անոր գործադրութիւնը։

«Բ.—Ժողովը, ազատական երեսփոխանի մը գնահատական մէկ հրաւէրին վրայ, իր ցաւը պիտի յայտնէ պատրիարքի հրաժարականի մասին։

«Գ.—Նոյեմբ. 26-ի նիստի մէջ կարգուած վարչութեան անդամներուն անհատական հրաժարականները պիտի չընդունուին։ Ազատական կուսակցութեան անդամներուն ձեռնպահութեամբ, խօսք տրուելով ազատականներու և կեդրոնի խմբակցութեան պատկանող մէկ անձի միայն, որ իրենց տեսակէտները պարզեն կարճ ու պատշաճ ձեւով։

«Դ.—Ազատական կուսակցութեան ատենապետը, հարցապնդման ձեւով, պիտի առաջարկէ ժողովին՝ հրաւիրել 1909—1910-ի վարչութիւնը, որ շարունակէ իր պաշտօնը՝ մինչեւ իր յաջորդին ընտրութիւնն եւ վաւերացումը։

«Ե.—Ապրիլի սկիզբը՝ ազգ. ժողովը պիտի գումարուի վերակազմուած, ինչ ալ ըլլայ թիւը նոր ընտրուած երեսփոխաններուն։

«Զ.—Պատրիարքի և վարչութեան ընտրութիւնները պիտի կատարուին ապրիլի սկիզբէն մինչև վերջը—անմիջապէս—առաջին մէկ երկու նիստերուն մէջ։

«Է.—Երեսփոխանի մը առաջարկին վրայ, ժողովը պիտի ընդունի խորհրդարանական դաշար մը՝ մինչև ապրիլի սկիզբը, որոշելով միանգամայն, որ վարչութիւնը, անհրաժեշտ հարկի մը առջեւ, ազգ. ժողով դուրս բերի իր արդի կազմովը»։

Այդ պայմանները ստորագրուած են երկու կուսակցութեանց դիւանի անդամներէն։ Ու ինչ որ գրուած է՝ ընդունուեցաւ ժողովի կողմէ և գործադրութիւնը հրամայուեցաւ։

Իբրև կարեւոր հարց՝ ժողովի ուշադրութեանը նիւթ եղաւ Աղանայի մասին շրջաբերուած վերջվերջալ լուր մը։

Ինքնուրոյն տեսակ, գիշեր մը, ուշ առեն, Աղանայի մէջ մզկիթի մը մինարէին վրայ էզան կը տրուի։ Հետեւեալ օրն ալ վերջիվերջ շրջանակներու հետ, կարմիր նշաններով ներկուած կը տեսնուէին հայերու այն տուներու վրայ, որոնք, ասկէ առաջ, զերծ մնացած էին կրակէ ու կողոպուտէ։

Կրակէ ու կոտորածէ դեռ նոր անցած հայ ազգաբնակութեան համար, նոր արհաւիրքներու նախօրեակը կը կարծուի։ Յուզում դարձեալ։

Պատր. փոխանորդը, Դուրեան ծ. վարդապետ, տեղեկութիւն տուաւ, թէ, այդ գիրերէն շրջանակներուն վրայ, դիմում ըրած է Բ. Դուռ։ Ներքին գործերու մինիստրը ըսած է, թէ ինքն ալ լուր է առած այլեայլ կողմէ, ուրիշ դիմումներէ։ Բայց Աղանայի կուսակալին վրայ այնքան վստահութիւն կայ, որ աւելորդ է ոչիցէ երկիւղ կրել։ Այնու ամենայնիւ՝ իբրև անդորրութիւն միտքերու՝ հեռագրով տեղեկութիւն ուղած է ստիպողաբար։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսն ալ, իբրև պատասխան պատրիարքարանի հեռագրին, հեռագրած է, թէ քրոնիկ հիւանդութեան վախը անցած է։

Հարցը կամփոփուի սպէս, թէ նոր խռովութիւն հանելու փորձեր եղած են, բայց կուսակալին շնորհիւ թէ փորձ և թէ դադտնի ամեն միջոցներ դերև եղած են։ Հեղինակները ձերբակալուած են և պիտի դրկուին Պօլսի պատերազմական ատեանին։

Սաղդ է, թէ ներելի անգամ չէ երեւակայել, որ Ջեմալ բէյ կուսակալի օրով շփոթութեանց փորձեր յաջողուին, բայց ինչպէս կերեւի՝ գաւառներու մէջ, յետադիմական տարրերը, ուղղամիտ կուսակալներու դէմ իրենց տրտունջը յայտնելու համար, լաւագոյն միջոց դատած են անուղղակի միջոցներով արտայայտուիլ։ Ամեն կուսակալ, որ միջին ճամբաներ կը գտնէ արդարութիւն գործ դնելու, իրաւունքներ ճշտելու, համիդականներու համար՝ այն պաշտօնեան «դաւաճան» է, այսինքն ամենէն անարդ իսլամը։ Այդ կարգի գժուարութեանց

Բղխում է արդեօք վշտի աղբիւրից, ուր մրմուռն է հոսում, տանջանքն է ծորում ու չքանում փրփրացայտ կոհակների մէջ... թէ... վայրենի անտառներում որոտացող արիւնռուշտ առիւծի անզուսպ հրճուանքի յաղթական ցնցումն է պլպլացող հուրը...

Մշտնջենաւոր առեղծուած...

Ո՞ւր է անյայտանում, Երբ...

Շողակաթ պատրանքից վիժուած՝ մարտրնչում է անխուսափելի ճակատագրի դէմ... Հրէշաւոր գրկախառնութեան մէջ շառագուսում, մարում հիասթափութեան աղէտի ձորերում...

Նորութեան մէջ է որոնում վերածնութեան լարերը թէ հմայքը կորչում է թուսնաւոր յուսահատութեան, մենաւոր անապատի մռայլ յուսահատութեան մէջ... թաղում անցեալի փլատակների, դառնաշունչ խամսինի աւազակոյտերի տակ...

Խանդավառ խրախճանքի մէջ է երկնում տանջանքը թէ վշտահար կսկծի ծոցումն է բղխում հրապոյրը, երջանկութեան ցնծումը...

Ցաւերժական, մութ՝ ինչպէս խաւարը՝ առեղծուած։

Լուռ է անապատի քարացած հոգին, լուռ ու խորհրդաւոր... հեգնանքը շրթունքին և դէմքը՝ հանելուկ...

Կարինէ

դէմքը, քարացան վսեմ գծերը և առիւծանման մարմինը...

Կանանչի ուռայնութիւնը կնքեց իր դրոշմը...

Անծայրածիր խաւարը քարացաւ աչքերի բիբերում... Դեռ ծարաւը չը յագեցրած, դեռ հուրը երակներում, համբոյրի թոյնը շրթունքներին՝ նա լռեց յաւիտեան... ժամանակի անդունդներում բղխած՝ տապալվեց անհուն խորխորատներում ուժեղ՝ ինչպէս կեանքը, մահվան պէս ուժեղ։

Ե՞րբ էր սկիզբը՝ ոգեղունչ, զօրաւոր... Տանջանքն էր յաղթողը թէ բերկրանքը... Մշտնջենաւոր առեղծուած...

Հիւսված լուսնեակի վսեմ շղթերից՝ դիշերվայ շնչումն է կրկնում գաղտնիքը, պատրանքի ծոցումն է սնում... Բարձունքում վաւված համատեղութեան գուրգուրանքների տակ՝ փայլում է նրա աղամանդների մէջ, փովում հսկայական գօտու նման, տիրապետում ամենուրեք...

Ծնվում է հոգու ամենանուրբ որոնումներից, կնքված յանդուգն բանակութեան աստուածային պահանջների հիւսուածքից...

Թոյլ և անաւոր մարմնի հրամայողական ձայնն է, ընութեան մեծ կոչը, որ անպագ երգում է բիւրաւոր եղէգներով, փոթորկահար տատանում կեանքի ծովում, ուժասպառ ընկնում կատաղի ալիքների զարկերի տակ...

«Բ.—Ժողովը, ազատական երեսփոխանի մը գնահատական մէկ հրաւէրին վրայ, իր ցաւը պիտի յայտնէ պատրիարքի հրաժարականի մասին։

«Գ.—Նոյեմբ. 26-ի նիստի մէջ կարգուած վարչութեան անդամներուն անհատական հրաժարականները պիտի չընդունուին։ Ազատական կուսակցութեան անդամներուն ձեռնպահութեամբ, խօսք տրուելով ազատականներու և կեդրոնի խմբակցութեան պատկանող մէկ անձի միայն, որ իրենց տեսակէտները պարզեն կարճ ու պատշաճ ձեւով։

«Դ.—Ազատական կուսակցութեան ատենապետը, հարցապնդման ձեւով, պիտի առաջարկէ ժողովին՝ հրաւիրել 1909—1910-ի վարչութիւնը, որ շարունակէ իր պաշտօնը՝ մինչեւ իր յաջորդին ընտրութիւնն եւ վաւերացումը։

«Ե.—Ապրիլի սկիզբը՝ ազգ. ժողովը պիտի գումարուի վերակազմուած, ինչ ալ ըլլայ թիւը նոր ընտրուած երեսփոխաններուն։

«Զ.—Պատրիարքի և վարչութեան ընտրութիւնները պիտի կատարուին ապրիլի սկիզբէն մինչև վերջը—անմիջապէս—առաջին մէկ երկու նիստերուն մէջ։

«Է.—Երեսփոխանի մը առաջարկին վրայ, ժողովը պիտի ընդունի խորհրդարանական դաշար մը՝ մինչև ապրիլի սկիզբը, որոշելով միանգամայն, որ վարչութիւնը, անհրաժեշտ հարկի մը առջեւ, ազգ. ժողով դուրս բերի իր արդի կազմովը»։

Այդ պայմանները ստորագրուած են երկու կուսակցութեանց դիւանի անդամներէն։ Ու ինչ որ գրուած է՝ ընդունուեցաւ ժողովի կողմէ և գործադրութիւնը հրամայուեցաւ։

Իբրև կարեւոր հարց՝ ժողովի ուշադրութեանը նիւթ եղաւ Աղանայի մասին շրջաբերուած վերջվերջալ լուր մը։

Ինքնուրոյն տեսակ, գիշեր մը, ուշ առեն, Աղանայի մէջ մզկիթի մը մինարէին վրայ էզան կը տրուի։ Հետեւեալ օրն ալ վերջիվերջ շրջանակներու հետ, կարմիր նշաններով ներկուած կը տեսնուէին հայերու այն տուներու վրայ, որոնք, ասկէ առաջ, զերծ մնացած էին կրակէ ու կողոպուտէ։

Կրակէ ու կոտորածէ դեռ նոր անցած հայ ազգաբնակութեան համար, նոր արհաւիրքներու նախօրեակը կը կարծուի։ Յուզում դարձեալ։

Պատր. փոխանորդը, Դուրեան ծ. վարդապետ, տեղեկութիւն տուաւ, թէ, այդ գրերէն շրջանակներուն վրայ, դիմում ըրած է Բ. Դուռ։ Ներքին գործերու մինիստրը ըսած է, թէ ինքն ալ լուր է առած այլեայլ կողմէ, ուրիշ դիմումներէ։ Բայց Աղանայի կուսակալին վրայ այնքան վստահութիւն կայ, որ աւելորդ է ոչիցէ երկիւղ կրել։ Այնու ամենայնիւ՝ իբրև անդորրութիւն միտքերու՝ հեռագրով տեղեկութիւն ուղած է ստիպողաբար։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսն ալ, իբրև պատասխան պատրիարքարանի հեռագրին, հեռագրած է, թէ քրոնիկ հիւանդութեան վախը անցած է։

Հարցը կամփոփուի սպէս, թէ նոր խռովութիւն հանելու փորձեր եղած են, բայց կուսակալին շնորհիւ թէ փորձ և թէ գաղտնի ամեն միջոցներ դերև եղած են։ Հեղինակները ձերբակալուած են և պիտի դրկուին Պօլսի պատերազմական ատեանին։

Սաղդ է, թէ ներելի անգամ չէ երեւակայել, որ Ջեմալ բէյ կուսակալի օրով շփոթութեանց փորձեր յաջողուին, բայց ինչպէս կերեւի՝ գաւառներու մէջ, յետադիմական տարրերը, ուղղամիտ կուսակալներու դէմ իրենց տրտունջը յայտնելու համար, լաւագոյն միջոց դատած են անուղղակի միջոցներով արտայայտուիլ։ Ամեն կուսակալ, որ միջին ճամբաներ կը գտնէ արդարութիւն գործ դնելու, իրաւունքներ ճշտելու, համիդականներու համար՝ այն պաշտօնեան «դաւաճան» է, այսինքն ամենէն անարդ իսլամը։ Այդ կարգի գժուարութեանց

բաղխեցաւ Վանի կուսակալը, նոյն տեսակ խոչընդոտներու առջեւ կը գտնուի Սեբաստիոյ վերջին կուսակալը։ Եւ այսօր փորձեր տեղի կունենան Աղանայի կուսակալի դէմ կարեւալ հեռացնելու զանի։

Ամեն յոյս կայ, թէ կեդրոնի կառավարութիւնը չի կրնար յանձն առնել, որ Աղանայի կուսակալը անզօր գտնուի մթին տարբերու առջեւ։ Ու երբ մեր երկրին մէջ կառավարութիւնը ուզէ ողջմտօրէն շարժիլ, խուժանային ոչ մէկ դէպք տեղի կունենայ։

Ուրիշ հարց մը, նոյնպէս Աղանայի մասին, եկաւ յուզուեցաւ ժողովին մէջ։ Նախորդ տարի, պարլամենտի որոշումով, 23 հազար ոսկի քուէարկուած էր տալ, պատրիարքարանի ձեռքովը, Աղանայի այրիներուն և որբերուն։ Ցինանսի մինիստրը, եւ դած պատրիարքական դիմումներու վրայ, վերջապէս հաճեցաւ պատրիարքարանի տրամադրել 10,000 ոսկի, ինչ որ գրուած է ժամանակին թղթակցութեան մը մէջ։

Այս տարուան բիւջէին մէջ, որ ներկայացուած է պարլամենտական քննիչ յանձնախմբի, տեսնուած էր վճարելի գումարին քանակը։ Կարծուելով որ զանց առնուած է գումարին վճարումը, արծարծուած հարցը ծանր տպաւորութիւն ըրաւ ժողովականներու վրայ, մանաւանդ որ Աղանայէ եկած վերջին շրջիկներն ալ մեծապէս վրդովիչ եղած էին հայ և նոյնիսկ օտար հանուրքներու մէջ։

Հայ պարլամենտական ժողովականները, բարեբաղդաբար, բացատրութիւն տուին, որ թէև տուուելիք դահլիճի կողմէ խորհրդարանի մատուցուած պաշտօնաթուղթերու մէջ զանց առնուած է Աղանայի վճարուելիք գումարը։ բայց Զոհրապի դիմումին վրայ՝ խորհրդարանական քննիչ յանձնախումբը արդէն բիւջէին մէջ անցուցած է 10,000 ոսկի գումար մը։ Պատրիարքարանը, այդ մասին, ստոյգ տեղեկութիւն առնելով, ասկէ առաջ իր շնորհակալութիւնը յայտնած էր հայ պատգամաւորին։

Նոյն օրը մեր բոլոր թերթերը արձագանգ եղած էին այդ հարցին, թէ զանց առնուած է 10,000 ոսկիի վճարման յանձնառութիւնը պետութեան կողմէ, և միայն թերթ մը յաջողած էր գրել, թէ արձագանգուած լուրին մէջ սխալ մը կար, ու առաջ եկած է առ սա հանգամանքէն, որ խորհրդարանական յանձնախումբին տրուած պաշտօնաթուղթերուն մէջ զանց առնուած է այդ գումարը, մինչդեռ Զոհրապի դիմումը ու անոր հետեւանք եղող արդիւնքը եղած է անկէ հետը։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐԹԸ ՁԵՐՆ Է, ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԱՖԱՆԱՍԻՋ

—

Հերթը ձերն է, Ալէքսանդր Աֆանասիչ...

Մենք սպասում ենք, սպասում ենք և հաւատում...

Տեսէք...

Ինչպէս թանգ է այժմ մեզ համար եղբարք Ժամհարեանների անունը։ Մէկ միլիոնի կողմնութիւն նրանք նուիրում են մեր ազգի լուսաւորութեան համար։ Եւ աւելորդ շատպում են Թիֆլիսի «հայրենասէրները» այդ միլիոնը յատկացնել ապագայ համալսարանին և կամ մի ուսումնարանի, որ կեց լինի համալսարանին, որ նրա մի բաժանումը, մասը դառնայ...

Փառք Աստուծոյ, Ռուսաստանի դանձարանը հարուստ է և կարօտութիւն չունի, որ մեր լումաներով համալսարան բացվի։ Նամանաւանդ կարիք չունի այդ դանձատունը հիմնել համալսարան այն փողերով, որոնցով պիտի բացվեն, պահվեն ազգային դպրոցներ։ Երբ քաղաքական հանգամանքները կը փոխվեն, կը լաւանան, Թիֆլիսը կունենայ իր համալսարանը։ Փողը չէ, որ պակասում է նրա իրագործման համար, այլ բարի կամքը...

Մ՞թէ Սարատովը աւելի իրաւունք ունէր և կամ աւելի զոհեր արեց համալսարան բանալու համար։

Եւ եղբարք Ժամհարեանների անունը և մեր խմբագրապետի անունը առհաւատչեայ են մեզ համար, որ այդ միլիոնով կը բացվի և կը պահվի մի հայկական դպրոց, հայկական, որովհետև հայերս աւելի կարիք ունենք և աւելի ծարաւ ենք լուսաւորութեան...

Քանի գնում է՝ կեանքի մրցման գործը դառնում է դժուար։

Թոյլերը պիտի յաղթվեն։

Օր առաջ զինվենք և զինվենք գլխից մինչև մեր ոտները։

Եւ ոչ զէնքը աւելի զօրեղ է, քան լուսաւորութիւնը...

Կեցցեն եղբարք Ժամհարեանները, որ մտածում են այսպէս։

Նրանց մեր սէրը, մեր յարգանքը, մեր երախտագիտութեան բուռն զգացմունքները...

Ինչ ուրախութիւն, որ եղբարք Ժամհարեանները մենակ չեն։

Ահա Մանթաշեանները, որ շինում են Ներսիսեան դպրոցի շէնքը, վեհարան, եկեղեցի։ Ահա Ղուկասեանները, որ տալիս են միլիոն Թիւրքիայում համալսարան հիմնելու։

Ահա Սարգիս Ջանումեանը, որը որոշում է 200 հազար կտակել մեր կրթական ֆոնդին...

Գեղեցիկ ցուցակ, գեղեցիկ անունների...

Կեցցեն այդ բարեբարները։ Մեր մութ երկնքի կամարում նրանց անունները պլպլում են և լուսաւորում իրրև աստղեր...

Թող հայ մանուկները «Հայր-մերից» յետոյ սովորեն և յիշողութեան մէջ միշտ վառ, միշտ սուրբ պահեն մեր բարերարների անունները...

Մեր թուլութեան, մեր վհատման և մեր յուսահատութեան ամենածանր ըսպէնները յիշենք այդ անունները, ինչպէս ձմրան դաժան ցուրտ օրերին մենք մտածում ենք գարնան գեղեցիկ եղանակի վրա, մտածում ենք և յուսով տաքանում... Չէ որ քամին կը դադարի, ցուրտը կանցնի, կը ժպտայ արեգակը, ջերմ համբոյր կը տայ երկրին և երկիրը ուրախութիւնից կը կանաչի։

Ինչ փոյթ, որ չարը տիրում է մեր շուրջը, որ անամօթութիւնը բարձրացնում է իր գլուխը։ Չարը կը խափանվի, ամօթը կը յաղթէ։

Ազգը, որ տալիս է Լազարեաններ, Մանթաշեաններ, Ժամհարեաններ, Ղուկասեաններ, Գոզոյեաններ և ուրիշ շատ բարերարներ, ապրելու իրաւունք ունի, պիտի յաղթէ, ապրէ...

Այժմ հերթը ձերն է, Ալէքսանդր Աֆանասիչ։

Մենք սպասում ենք, սպասում և հաւատում։

Ցիշեցէք. Աստուած տուել է ձեզ, Թորոսեաններդ, մի մեծ կարողութիւն, իսկ դուք, Ալէքսանդր Աֆանասիչ, Թորոսեանների մէջ ամենաընդունվածն էք։ Ձեզ շատ է տրված և շատ ենք սպասում...

Մեռաւ Նիկոլայը, ձեր եղբօրորդին, Մոսկվայում։

Երեք քոյրեր ստացան մի-մի միլիոն, իսկ ազգը՝ զրօ, զրօ...

Մեռաւ միլիոնատէր ձեր եղբայրը, Գաբրիել Աֆանասիչը, յուսվարին, նոյնպէս Մոսկվայում։

Զաւակները ստացան միլիոններ, իսկ ազգը՝ զրօ, զրօ և միայն զրօ...

Ինչու։

Նիկոլայը անուն չը թողեց, չը թողեց անուն Գաբրիէլը, չէ թողել անուն ոչ մի Թորոսեան։

Երբ սրտով ցաւած, ես, իբրը բարեկամ, «Մշակում» բողոքեցի սրանից քանի տարի առաջ ձեր բոլորիդ ուշադրութիւնը դարձնելով մեր անթիւ, անհամար աղէտների վրա, իմ խօսքերը դուք համարեցիք անտեղի...

Ափսոս։ Մ՞թէ պէտք է յիշել այս քանի տարիները։ Ձեր Թորոսեանների հարստութիւնը կրկնապատկվեց, բայց ոչ մի ազգային հիմնարկութեան մէջ ես չը տեսայ, չը ճանաչեցի, չիմացայ ոչ մի Թորոսեան։

Մեր հայերիս կարօտը շատ է, մեր կեանքը [illegible] չը գայ ոչ մի զոլ մից։ Միայն մենք, միայն մենք կարող ենք իրար օգնել...

Ձեր սիրելիների թարմ գերեզմանների առաջ ես դիմում եմ այժմ ձեզ, իբրև ձեր բարեկամը...

Հերթը ձերն է, Ալէքսանդր Աֆանասիչ։

Խօսեցէք, խօսեցէք բարձր, որ մենք լսենք, որ մենք ձեր անունը գնենք Ժամհարեանների և ուրիշների կողքին, անմահացնենք մեր սրբոտերի մէջ, յիշենք յարգանքով, սիրով...

Խօսեցէք, որ մեր մութ երկնքի վրա դուք ևս մի աստղ դառնաք, որ «Հայր-մերից» յետոյ ձեր անունն ևս կարդան, սերտեն յիշեն մեր հայ մանուկները...

Մենք սպասում ենք։

Մենք հաւատում ենք։

Հերթը ձերն է, Ալէքսանդ Աֆանասիչ։

Գր. Զալիսուշեան

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գրոր.)

—

Պետերբուրգ, 9 փետրվարի

Նախագահում է Իշխան Վօլկոնսկին։

Հերթին տարբերան դպրոցի օրինագծի քննութիւնն է։

Ժողովրդական լուս. մինիստրութեան անօրէնութեանը եկեղեցական դպրոցները յանձնելու յօդուածը ընդունվում է հոկտեմբերեանների խմբագրութեամբ այսպէս. «Տարածել ուղղափառ դաւանութեան վարչութեան եկեղեցա-ծխական դպրոցների վրա տարբերան դպրոցների կանոնադրութիւնը։ Սինոդից տրվող գումարները եկեղեցական դպրոցների պահպանութեան համար անցնում են ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշուի մէջ»։

Օրինագծի յօդուածային քննութիւնը աւարտված է և օրինագիծը դրվում է քուէարկութեան և ընդունվում է ամբողջովին։ Զեկուցանողներ Ֆոն-Անրէպը և Կովալէվսկին ամբիոնից իշնում են կենտրոնի և օպոզիցիայի երկարատև ծափահարութիւնների տակ։

Այնուհետև ընդունվում են 15 մանր օրինագծեր։

Հերթին Դումայի 166 անդամների օրէնսդրական առաջադրութիւնն է հրէաների մշտական բնակավայրը վերացնելու մասին։

Մակլակովը մատնանշում է, որ եթէ այժմ հրէական հարցը դրվում է միայն մասնակի կերպով, դա այն պատճառով է, որ մշտական բնակատեղի օրէնքը այն օրէնքներից մինն է, որը ոչ մի կերպ չէ կարելի հաշտեցնել հոկտեմբերի 17-ի մանիֆէստի հետ։ Հետաքրքիրը ընդգծում է, որ իր ժամանակին մինիստրների կոմիտէը ընդունեց, որ պետականութեան տեսակէտից հրէական հարց գոյութիւն չունի, այլ կայ հասարակական-ցեղային հարց։ Այստեղից էլ ծագում է կառավարութեան անհետևողական և անարժան քաղաքականութիւնը հրէաների վերաբերութեամբ։ Ճանաչելով անտիսեմիտիզմի գոյութիւնը, իբրև կենցաղական մի երեւոյթի, և յիշատակելով հրէաների թշնամիներին, հետաքրքիրը ապացուցանում է, որ պետութիւնը իրաւունք չունի հակասեմիտ լինել, որովհետև նա կարող է լինել միայն իրաւական երեւոյթ։ Կառավարութեան յայտարարութիւնների, թէ բոլոր քաղաքացիները հաւասար են, և հրէաների վերաբերմամբ նրա ցոյց տուած քաղաքականութեան միջև հետաքրքիրը տեսնում է խոր հակասութիւն և ընդգծում է, որ չը նայած նրան, որ հրէաները պետութեան նկատմամբ կատարում են իրանց պարտականութիւնները, պետութիւնը իր հզօրութեան բովանդակ ոյժով ճնշում է հրէութիւնը, ըստ որում ամենաթոյլ տարբերին մասնաւորապէս։ Մակլակովը շեշտում է, որ հրէաների բնակավայրի օրէնքը չը հասաւ իր նպատակին, միւս կողմից, որ առանձնապէս կարեւոր է, նա հանդիսանում է ադմինիստրատիվ քաղաքականութեան կամայականութեան աղբիւր։ «Հրէական հարցը,—վերջացնում է Մակլակովը,—մեր իրաւական հարցն է, Ռուսաստանում իրաւունքի յաղթութեան հարցն է։ Այդ տեսակէտից ուրիշ ելք չը կայ, բայց միայն յանձնել նրան մասնաժողովին (Ծափահարութիւն օպոզիցիայում)։

Մարկով 2-րդ ասում է, որ նա և նրա համախոհները ինչպէս միշտ, հնազանդվելով Համառուսական Մայրաքաղաքին, կատարում են այն ամենը, ինչ յիրաւի կայ հոկտեմբերի 17-ի մանիֆէստում։ «Եթէ,—ասում է հետաքրքիրը,—մենք հոկտեմբերեաններ չենք, այդ միայն այն պատճառով, որ այդ անունով անուանվեցին այնպիսի մարդիկ, որոնք կամեցան խեղաթիւրել հոկտ. 17-ի մանիֆէստը։ Միամտութիւն է կարծել, թէ իբր հոկտ. 17-ի մանիֆէստը կարող էր փոխել ռուս ժողովրդի հայեացքը դէպի հրէական հարցը։ Հրէական ոյժը մեծ է, նրա դէմ կռիւը շատ դժուար է։ Հրէաները շահագործում են ռուսական աշխատանքը։ Մենք կոչ ենք անում ձեզ ոչ թէ չարչարելու յուդայականներին, այլ սոսկ պաշտպանելու ռուսներին հրէաների բռնութիւնից։ Պետական քաղաքականութիւնը կայանալու է հրէաներին մասսայաբար արտաքսելու մէջ։ Որքան հեռու լինեն նրանք Ռուսաստանից, այնքան լաւ։ Այդ է ձայնում նաև պանծալի ազնուականութեան միութիւնը։ (Ծափ. աջից)։

Պոկրովսկի 2-րդ գտնում է, որ հրէաների [illegible] քաղաքականութիւնը չէ արդարանում տնտեսական և պետական հնթադրութիւններով. նա արմատացած է արհեստականապէս տնկված ազգայնական ատելութեան մէջ և հանդիսանում է կօղէր կառավարութեան ձեռքում, կառավարութեան, որ ժողովրդական զայրոյթը ուղղում է ամենապակաս դիմադրութեան կողմը՝ դէպի հրէութիւն։ Հետաքրքիրը գտնում է, որ դիմել կառավարութեանը այդ տեսակ օրէնսդրական առաջադրութեամբ, ապարդիւն է. հրէական հարցը ոչինչ սպասելիք չունի ոչ երբրդ Դումայից, ոչ կառավարութիւնից։ Փրկութեան միակ ճանապարհը կայանում է նրանում, որ հրէական մասսաները միւս ազգութիւնների հետ միասին պէտք է միանան միացեալ կերպով կռիւ մղելու կառավարութեան դէմ։

Նախագահին փոխարինում է Դուշկովը։

Նիսէլովիչը մատնանշում է, որ Ռուսաստանի ազգաբնակութեան մէջ, որ այսպէս վայելում է գաղթելու տարբերան ազատութիւն, միայն հրէաներն են, որ գամված են մնում մի տեղում։ Հրէայ ժողովուրդը ցանկանում է հաւատալ, որ երբրդ Դումայի քաղաքականութեան ուղղութիւնների զանազանակերպութեամբ հանդերձ՝ նրա մէջ չի լինի այնպիսի մեծամասնութիւն, որ ցանկանայ պահել իրանց դարն անցրած, բոլոր քաղաքակրթված երկիրների փորձով դատապարտված և բարոյական զգացմունքին հակառակ այն նորմանները, որոնք գոյում են ազգաբնակութեան մի մասին մարդկային տարբերան իրաւունքից։ Ընդհանրական ընակատեղի վերացումը պահանջում են ոչ միայն պետականութեան պահանջները և նպատակայարմարութեան խնդիրները, այլ և Ռուսաստանի արժանապատուութիւնը։ Այդ վերացումը, իբրև արդարադատութեան մի ակտ, սպասում է հրէայ ժողովուրդը։ (Ծափահարութիւն ձախից)։

Փրիդմանը ասում է, որ նախագծվող միջոցը ներկայանում է առաջին փորձը՝ ընդառաջ գնալ 6 միլիոն հրէայ ժողովրդի կարիքներին, մի ժողովրդի, որ անողորմ ճնշված է եղել երկար դարերի ընթացքում, երբ նա, անցնելով Ռուսաստանի իշխանութեան ներքոյ՝ գրաւված լեհական շրջանների հետ միասին, վերածվել է իրաւազուրկ հորտերի։ Ռուսաստանի արժանապատուութիւնը և պարզ ճշմարտութիւնը հրէայ ժողովրդի վերաբերմամբ պահանջում են ընդունել քննվող առաջարկութիւնը։

Ռոշկովը կարդում է աշխատաւորականների յայտարարութիւնը, որոնք գտնում են, թէ հրէայ ժողովրդի աշխարհահայեացքին չեն համապատասխանում սահմանափակիչ միջոցները, և ձայն են տալիս յօդուտ նախագծի։

Մատրինինը յիշեցնում է, որ խօսք կայ միայն առաջարկութիւնը մասնաժողովի մէջ

նախնական քննութեան ենթարկելու մասին, և յայտնում է, որ հոկտեմբերեմ-ները, ընտրվայրը վերացնելու մէջ չը տեսնելով ժողովրդական դժբաղդութիւն, առաջարկում են յանձնել օրինագիծը օրէնսդրական ենթադրութիւնների մանաժողովին։

Ռոդիչէվը մատնանշում է, որ արդարութիւնը և իրաւունքը մի են բոլոր մարդկանց համար։ Տեղափոխութեան իրաւունքը պէտք է պատկանի իւրաքանչիւր ռուս քաղաքացու յանուն մարդու իրաւունքների, յանուն բարոյականութեան, յանուն «ռուս քաղաքացի» հասկացողութեան արժանապատուութեան։ Կեցցէ՛ բոլորի հաւասարութիւնը օրէնքի առաջ։

Նախագահը բացատրում է, որ քուէարկութեան ենթարկվի միայն նախագծվող միջոցը մանաժողովի եզրակացութեան յանձնելու հարցը, որը չէ նախորոշում մշտական բնակավայրը փոխելու ցանկալի լինելու կամ չը լինելու խնդիրը։

208 ձայնով ընդդէմ 138-ի (8 հոգի ձեռնպահ) որոշվում է օրէնսդրական առաջադրութիւնը յանձնել մանաժողովի։

Ապա ընդունվում է նախագիծը յանձնել անձի անձեռնմխելիութեան մանաժողովին մի ամիս ժամանակով։

ՎՕԼԳՍՅԻ ԱՓԵՐԻՑ

II

Ատրախան, 24 յունվարի

Անցեալ տարի լրացաւ մեր հայ հին պատմական դպրոցներից մէկի՝ Ատրախանի Աղաբաբեան դպրոցի 100-ամեակը։ Թէև այդ դպրոցի թոյլտուութիւնը ստացվել է 1804 թ., բայց նրա բացումը տեղի է ունեցել 1810 թ.։

Աղաբաբեան դպրոցը, իր ժամանակին, անցեալ դարում, երբ հայ դպրոցների զգալի պակասութիւն է եղել, անդուլ, խաղաղել է իր կուլտուրական մեծ դերը, տուել է իր զգալի օգուտները, մանաւանդ Ատրախանի պէս՝ հայութեան կենտրոնից կտրված, հայ դպրոցներից զուրկ ժողովրդին։

Եւ չենք սխալվի, եթէ ասենք, որ Ատրախանում այսօր հազիւ թէ գտնվի մի հայ, որ աշակերտած չը լինի այդ դպրոցում։

Մանաւանդ անուրանալի է Աղաբաբեան դպրոցի խաղացած դերը Ատրախանի հայ հասարակ, մանր-խանութպան, բանւոր ժողովրդի վերաբերմամբ, որոնց զաւակները թէ հայերէն և թէ ռուսերէն որոշ չափով, իր ժամանակի համար տանելի, գիտութիւն ձեռք բերելով՝ մտել են ծառայութեան և նրանցից այսօր շատ-շատերը մեծ ֆիրմաների կառավարիչներ են և տեղին ոռճիկներ են ստանում։

Դրան անպայման օգնել է և այն հանգամանքը, որ Աղաբաբեան դպրոցում սկզբից և ետ, ի թիւս այլ աւանդվիլք առարկաների, միշտ եղել է և կեանքի մէջ գործնական նշանակութիւն ունեցող առարկան՝ հաշվապահութիւնը։ Թէպէտ շատ սահմանափակ չափով, բայց և այնպէս դպրոցը տուել է այդ կարևոր առարկայի գոնէ տարրական հասկացողութիւնը։

Գալով Աղաբաբեան դպրոցի այժմեան դրութեանը, պէտք է ասել, որ նա այժմ չափազանց աննախանձելի դրութեան մէջ է։

Ճիշդ մի ամբողջ դար առաջ հիմնված դպրոցը՝ ժամանակի հետ և համեմատ բոլորովին չէ ընթացել։ Նա մնացել է նոյն հին տիպի դաւառական դպրոցը (уѣздное училище) իր միանգամայն հին դասատուութեան սիստեմով։ Մինչև այսօր դեռ ևս Աղաբաբեան դպրոցում շարունակվում է միևնոյն դասարանում երկ-երկու տարի նստելու մի-չնադարեան սիստեմը։ Աշակերտը 8—9 տարի մաշվելով այդ դպրոցում՝ վերջապէս աւարտում է, մեր այժմեան ժամանակի համար միանգամայն ողորմելի ուսման պաշարով։

Եւ այդ է պատճառը, որ Աղաբաբեան դպրոցը տարէ-ցտարի, կարծես թէ, ընկնում է, և աշակերտութիւնը զգալի կերպով պակասում։

Այդ դպրոցը անպայման հիմնական բարեփոխութիւն է պահանջում և այդ բարեփոխութեան հարցը բաղմիցս անգամ արծարծվել է թէ դպրոցի հոգաբարձութեան մէջ և թէ ընդհանուր ժողովներում, սակայն դպրոցի դրութիւնը դեռ ևս մնում է նոյնը։

Այժմ, ինչպէս լսում ենք, դպրոցի հոգաբարձութիւնը մտադիր է իրականացնել իր այդ որոշումն և Աղաբաբեան դպրոցը վերածել պրոգիմնազիայի։ Նիւթականի կողմից դպրոցը շատ ապահով է, և Ատրախանի հայ հասարակութիւնը շարունակ նորանոր կտակներով հարստացնում է նրան. մի՞այն հարկաւոր է եռանդուն գործունէութիւն այդ գործը իրականացնելու համար։

Հոգաբարձութեան վրա, անշուշտ, բարոյական պարտականութիւն է ընկնում դպրոցի բարեփոխութեան հետ միասին՝ մտածել նաև, թէև ուշ, բայց և այնպէս՝ դպրոցի 100-ամեայ յոբելեանը կատարելու մասին, որ լրացաւ 1910 թ. դեկտեմբերին։

Աղաբաբեան դպրոցի 100-ամեակը, անպայման, խոշոր պատմական անցքերից մէկն է և Ատրախանի հասարակութիւնը չը պէտք է թոյլ տայ, որ այդ մեծ դէպքը անցնէ աննշմարելի։

Թող Ատրախանի հասարակութիւնը ծանօթանայ մի ամբողջ դար առաջ հիմնված դպրոցի և նրա խաղացած դերի հետ։ Թող հասարակութիւնը մի աւելորդ անգամ իմանայ, որ ուղիղ 100 տարի սրանից առաջ գտնվել է Ատրախանի պէս կտրված քաղաքում մի հայ, որ մտածել է իր քաղաքի հայ մանուկների համար և հիմնել է մի լուսատու փարոս, որի ճառագայթները, թէև նուազ, ընկնում են ամեն ատրախանցի հայի խրճիթը...

Թող Ատրախանում գտնվող Աղաբաբեան դպրոցի հաղաբաւոր աշակերտները հին ու նոր, մեծ ու փոքր այդ օրը խմբվեն միասին և մի անգամ էլ խմբովին օրհնեն Աղաբաբեանի բարի յիշատակը...

Ուրեմն թող դպրոցի հոգաբարձութիւնը ամեն ճիգ գործ դնէ շքեղ կատարելու դպրոցի 100-ամեակը և մտածէ դպրոցի 100-ամեայ պատմութիւնը պատրաստելու մասին։

Ս. ք. Ալանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ «Մշակի» առաջիկայ համարը Տեառնընդառաջի տօնի պատճառով, լոյս կը տեսնի փետրվարի 16-ին, չորեքշաբթի օրը։

✦ Կովկասի Փոխարքան թոյլ տուեց տ. Բերեզնիկովային վիճակախաղ սարքել Նոր-Վօրօսիյսկում 1,500 բուբլու՝ յօգուտ Թուքքեսանի երկրաշարժից վնասվածների։

✦ Վաղը Արտիստական թատրոնում առաջին անգամ հայ դերասանական խումբը ներկայացնել Մամիկոն Գէորգեանի պիէսը «Փառանձեմ»։ Պէսի նիւթը պատմում է և միւս կողմից հեղինակը աշխատել է ամեն կերպ աջողեցնել իր գրուածքը, ուսումնասիրելով մանրամասնութիւնները։ Պիէսի աջող լինելը կերևայ վաղը, որով և խորհուրդ կը տանք թատրոն յաճախող հասարակութեանը ներկայ լինել այդ նոր պիէսի ներկայացմանը։ Խումբը եռանդով պատրաստվել է պիէսի տպաւորութիւնը ամբողջացնելու։

✦ Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական կազմից երեք հոգի, այն է՝ Ն. Տիգրանեան, Գ. Կաֆեան և Ա. Պապօվեան հրաժարական տուին։ Ինչ է նշանակում այդ հրաժարականը, մենք չենք գիտենալ։ Ինչպէս մեզ հայտնի է, Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութեան անհամաձայնութեան պատճառով մի աշակերտ արձակելու հարցի վերաբերմամբ։

✦ Ներկայումս գործող կանանոցների համաձայն, արդիւնաբերական հաստատութիւնների մի մասը բացվում է նահանգապետի թոյլտուութեամբ, իսկ մի մասը՝ քաղաքային վարչութիւնների թոյլտուութեամբ։ Այժմ, արդիւնաբերական հաստատութիւններ բանալու կարգը կանոնաւորելու համար, կազմված է մի միջնարչական մասնաժողով, որ պէտք է քննէ այդ հարցի առիթով մշակված օրինագիծը։ Ըստ էութեան, գործարանային-ֆաբրիկային արդիւնաբերական հաստատութիւնների բացումը կախված պէտք է լինի գործարանային գործերի տեսչութիւնից, իսկ մանր արդիւնաբերական հաստատութիւնների համար, որոնց մէջ աշխատելու են որոշ թիվ բանւորներ, թոյլ է տրվելու յայտարարական կարգ։

✦ Վաղը կը մեկնեն Պետերբուրգ մասնակցելու հակաժանտախտային ձեռնարկութիւնների համագումարին՝ քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան և քաղաքային սանիտարական-բժշկական տեսուչ Կ. Ստեփանեան։ Նահանգապետը համաձայնելով յիշեալ անձանց առաքման՝ միևնոյն ժամանակ առաջարկեց ի կատար չածել դումայի այն որոշումը, որի համաձայն գնացողների ճանապարհածախսը մտնելու էր 1911 թ. նախահաշիվի մէջ, ինչպէս վճիռ էր կայացրել դուման։ Նահանգապետը իր այդ կարգադրութիւնը պատճառաբանում է նրանով, որ 1911 թ-ի քաղաքային հիմնական նախահաշիւը դեռ չէ հաստատված։ Բժ. Ստեփանեանի պարտականութիւնները յանձնված է կենտրոնական բուժարանի կառավարիչ Թարխանեանին, իսկ Խատիսեանին կը փոխարինէ վարչութեան անդամ Կօկչայանը։

✦ Ցունվարի 10-ից մինչև փետրվարի 7-ը քաղաքային դումայական մանաժողովը էլեքտրաբաշի ընկերութեանը տուեց դանքի է ենթարկել 11,968 ր.։

✦ Օդագնաց Վասիլեվը մեկնեց Անդրկասպեան շրջանը թռիչքներ կատարելու համար։

✦ «Тифл. Л.» թերթը, խօսելով «Մշակի» մէջ տպված մի լուրի մասին, թէ այդ թերթի թատրոնական բեցենդենտը ենթարկվել է ծեծի, յայտնում է, որ այդ լուրը սխալ է։ Շատ ուրախ ենք, որ սխալ է. բայց պէտք է ասենք, որ մեր լուրը հնարովի չէր, այլ քաղված էր փետրվարի 10-ին տեղական երկու ռուս թերթերի՝ «Закавказье»-ի և «Закавказская Рѣчь»-ի մէջ տպված մի լուրից, ուր ասված է, թէ Բ.-ն «Листокъ»-ի բեցենդենտն է Nocturne կեղծ անուան ներքոյ։ «Մշակի» լուրի սխալն այն է, որ ասված է ծեծի մասին, մինչ ռուս թերթերը հաղորդել են, թէ եղել է հայհոյանք և ծեծի սպառնալիք։

✦ Ներկայումս Կախէթիայում երկրաշարժի նախնական հետազօտութիւնները կատարվում են 15 տեխնիկների ձեռքով ինժեներ Դվօրնիչենկոյի ղեկավարութեամբ, որին ուղարկել է ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը։ Աշխատանքները կաւարվեն ապրիլի վերջերին և յետոյ 2 ամիս էլ կը պահանջվի քննելու ձեռք բերված հետևանքները։ Այս օրերս մեկնում են այնտեղ ընկերութեան հիմնադիրներ իշխ. Զելօկաէվ և Գ. Թումանով։

✦ Զուբալովեան Ժողովրդական Տանը հետևեալ օպերան նշանակված է փետրվարի 28-ին՝ «Сельская Честь» և «Севильскій Цирюльникъ»։

✦ Նահանգապետի թոյլտուութեամբ մարտի 5-ին Արտիստական թատրոնում կը լինի երեկոյթ յօգուտ Հրէական Բարեգործական Ընկերութեան։

✦ Երէկ Վրաստանի էկզարխ Ինոսկէնտի արքեպիսկոպոս Գէօրգի, Լէօնիդ, Դիմիտրի և Աբսէնի եպիսկոպոսների հետ մասին եպիսկոպոսութեան ձեռնադրեց Պիտէն վարդապետին։

✦ Որովհետև Փօթիի մօտերը երկաթուղագիծը ամբողջովին մնացել է ջրի տակ ձորոխ գետի վարարելուց, շտապով մեկնեցին այնտեղ անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչ գ. մ. Նեյդէբաուէրը և ինժեներ Կենգէն։

✦ «Մշակի» երէկվայ համարում բժիշկ Բախիշ Աղաբաբեանի յօդուածում մրտել է մի սխալ. յայտնի ֆրանսիացի վիպագիր Էմիլ Զօլան բժիշկ չէ եղել։ Յօդուածագրին մոլորեցրել է երևի այն հանգամանքը, որ Զօլան մի ժամանակ լսելիս է եղել երևելի ֆիզիոլոգ Կլոդ-Բերնարի դասախօսութիւնները, ինչպէս Իպոլիտ Տէնը և ուրիշներ։ Այս նկատողութիւնը անվում է այն դէպքին, որ «հօրիզոնական» հրապարակախօսները, ընդդէմ էութիւնը թողած, մատի փաթաթան չը դարձնեն յօդուածագրի այս ճեղքը։ Նմանապէս Բուալոյի յայտնի առածը այնպէս չէ դրվում ֆրանսերէնի, ինչպէս նա կայ բժ. Աղաբաբեանի յօդուածում—թէև դա էլ սխալ չէ—այլ la critique est aise, l'art est difficile.

✦ Ղզլ-Արվատից մեզ գրում են. «Երկար ժամանակ չենք կարողացել աչք բաց անել սաստիկ ցրտերի պատճառով. սակայն ձիւնախառն քամին դադարել է, ձիւները հալվել են։ Եղանակը սկսել է տաքանալ։»

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Փետրվարի 11-ին, Արտիստական թատրոնում, դերասան Պոկրովսկիի բենեֆիսին խաղացվեց Ի. Կոլբիշկոյի նոր սենսացիոն «Поле Брани» 4 գործ. պիէսը։

Պիէսի մէջ դուրս են բերված Ռուսաստանի այսպէս կոչված «պետական յայտնի տիպերի և պարլամենտական գործիչների» պատկերները, որոնց մէջ փայլում է տերտեր հուշակ ժօնգլէօր Պուրիշկևիչը։

Ընդհանուր առմամբ տիպերը բացատրվում կարող են դուրս բերված և բոլորն էլ ճառերով ժողովրդի անունից, նրանցից շատերը իրօք իրանց անձնական շահերի ետևից են ընկած։

Պիէսը խաղացվեց թէև կրճատված, բայց աշխոյժ կերպով։ Բենեֆիցիանտը ստացաւ ընծաներ։

Թատրոնում բաւական քանակութեամբ հասարակութիւն կար։ Ա.

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Պետական Դումայում մինիստրների խորհրդի նախագահի վրա յարձակողական ճառերը, որոնք արտասանեցին Մակլակօվը, Աջէմեանը և Բօգդիչէվը, յիշեցնում են I և II Դումայի ժամանակները։

✦ Ուսանողական յուզմունքները շարունակվում են։

✦ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Կասսօն չընդունեց Մօսկվայի համալսարանի պրօֆէսօրների պատգամաւորութիւնը, որ անձամբ զեկուցելու էր մինիստրին համալսարանական բոլոր դէպքերի մասին։

✦ Մօսկվայի մաքսատան պաշտօնեանէրին, Վիսօցկիի ֆիրմայի թէյի հաշիւների մէջ խոշոր տարբերութիւն երևան հանելու համար, տրվեցին, գոյութիւն ունեցող կանոնների համաձայն, 80,000 բուբլի պարգև ֆիրմայի միջոցներից։

✦ Բերլինում կարծում են, որ Զինասանի պատասխանը Ռուսաստանին վերջնական տեսակէտից անգոհացուցիչ է և համարում են, որ Ռուսաստանը պնդելու է իր ուլտիմատումի վրա։

✦ Խարբինում ռուսական ուլտիմատումը սարսափ է առաջ բերել։ Սպասում են պատերազմի։ Ասում են, թէ Ռուսաստանը արդէն զօրք է շարժել դէպի Կեսխտա, Ուրգու և Մանջուրիա։

✦ Մակեդոնիայում տեղի է ունեցել երկրաշարժ։ Մօնաստիրում և Ստարօվում գրեթէ բոլոր շինութիւնները փլվել են։

✦ Իտալիայում զգացվել է ուժեղ երկրաշարժ։

✦ «New-York-Herald»-ի թղթակցը հեռագրում է Պէկինից, որ չինական դեկավար շրջանակներում տարամտադիր են ռուսական ուլտիմատումի մէջ տեսնել հետևանք Եպպոնիայի և Ռուսաստանի համաձայնութեան, որով հետև Ռուսաստանը ուլտիմատումը ուղարկում է այն ժամանակ, երբ Եպպոնիան, ժանտախտի համաճարակի պատրուակով, պահանջում է իրան յանձնել Անտունի և Մուկդէնի ադմինիստրատիվ իշխանութիւնը։

✦ Ժանտախտը Մոնգոլիայում զարգանում է։ Շրջակայ գիւղերը լի են դիակներով։

✦ Գերմանական գաղթավայրական պատժիչ զօրամասը, որ ուղարկված էր զսպելու Կարօլինեան կղզիների ապրատամբներին, սոսկալի պարտութիւն կրեց։ Վիրաւորվածների թիւը շատ մեծ է։

✦ Թիւրքաց պարլամենտը 139 ձայնով ընդդէմ 48-ի չընդունեց սենատի օրէնսդրական նախաձեռնութիւնը։

✦ Անգլիան հրաժարվում է տալ Թիւրքիային իրաւունք հաստատել Կօվեյտ նահանգում թիւրքական ժանդարմերիա և ոստիկանութիւն։ Հէնց այդ հանգամանքը այժմ տարաձայնութիւն է յարուցանում Թիւրքիայի և Անգլիայի միջև։

✦ Համաձայն լուրերի, չինական պրինց-խնամակալը, որ նախագահում է բարձր խորհրդի նիստում, Վաշինգտոնի չինական դեսպանին պատուիրագրել է բանակցութիւն սկսել Միացեալ-Նահանգների կառավարութեան հետ և խնդրել Տաֆտին միջնորդի դեր ստանձնելու։

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՃԻՒՂԸ
Արժեթղթերի կուրսերը
12 փետրվարի

I կ. ներք. փոխ. կ. տոմս.	471	ր.	— կ.
II » »	386	ր.	— կ.
III Ազնւակ. բանկ. »	339	ր.	— կ.
4% Պետական ռենտա	95	ր.	12½ կ.
5% Պետ. Ազնւ. բանկ. գր. թ.	100	ր.	— կ.
4½% » » » »	95	ր.	25 կ.
4% » » » »	91	ր.	25 կ.
3½% » » » »	86	ր.	37½ կ.
5% Գիւղ. հող. բանկ. վկ.	100	ր.	75 կ.
4½% » » » »	96	ր.	75 կ.
4% » » » »	91	ր.	62½ կ.
5% Ներքին փոխառ. 1905 թ. I հրատ.	104	ր.	75 կ.
5% » II հրատ.	104	ր.	75 կ.
5% Արտաք. » 1906 »	104	ր.	— կ.
5% » » 1908 »	104	ր.	75 կ.

Օտարերկրեայ դրամների կուրսը

Լօնդոն 10 ֆ. ստեր.	94	ր.	88 կ.
Բերլին 100 մարկ	46	ր.	30 կ.
Պարիզ 100 ֆրանկ	37	ր.	50 կ.
Թաւրիզ 10 դրամ	1	ր.	78 կ.
կ. Պօլիս 1 լիրա	8	ր.	64 կ.

ԲԺԾԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վէրեմիսովսկայա փողոց, № 8.
(կ. հ.) 564. 100—82

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Մանանգէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշու հիւանդութիւններ։
Սիֆիլիսի բժշկութիւն Էրլիխի «606»-ով
Ընդունելութիւնը (12½—2 ժ. ցերեկվայ։
(5—7 ժ. երեկոյեան։
Սանն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.
Հասցէն (Սօլոլակ, Բէբուտովսկայա, № 33.
(Сололаки, уголъ Бебутовской и Паскевича. 33.
(Հ.ու.կ.) 1134. 100—66

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

Այսօր, կիրակի, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Թիֆլիսի Վանքի աւագ եկեղեցում լինելու է ծխական երկրորդ ժողովը հրաժարված երէցփոխի փոխարէն նոր երէցփոխ ընտրելու համար. ուստի հրաւիրվում են յիշեալ եկեղեցու բոլոր չափահաս (տարիքով 25-ից աւելի) արական սեռի ծխականները ներկայ լինելու։

Վանքի աւագ-երէց՝
Եղնիկ ա.-քահ. Երզնկեան
148. 1—1

ՀՐԱՒԷՐ

1911 թ. փետրվարի 13-ին, կիրակի, ցերեկվայ ժամը 11-ին, Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում կայանալու է Բամբասեան ս. Գէորգ եկեղեցու ծխական արտակարգ ժողով՝ լսելու Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը և հարկ եղած անօրինութիւնն անելու՝ անյետաձգելի մի շարք խնդիրների մասին։

Հոգաբարձութիւն
(շ. կ.) 130. 2—2

ՌՈՒՍ
ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԳՐՈՂՆԵՐ
Լոյս են տեսել

1) Դ. Աժզմանս «Հանդոյցի լուծումը», թարգմ. Օ. Գենջեանի 3 կ.
2) Լէօնիդ Անդրէեվ «Անզգուշութիւն» թարգմ. Օլգա Գենջեանի 5 կ.
3) Կսենիա Մ'օրօզովա «Ինչու են ջախջախված երջանկութեան թեւերը», թարգմ. Յակոբ Գենջեանի 3 կ.
4) Ա. Ի. Կուպրին «Ծրամվաւում», թարգմ. Օ. Գենջեանի 5 կ.
5) Օսիպ Դիմ'օվ «Վեստաւուէր» թարգմ. Յակոբ Գենջեանի 5 կ.

ՏՊԱԳՐՎՈՒՄ Է
եւ մի քանի օրից լոյս կը տեսնի
Փեոդոր Սոլոգուբի Նովելա, «Ոսկէ սանդուխք», թարգմ. Յակոբ Գենջեանի։

Պատրաստվում են տպագրութեան համար հետևեալ հեղինակների գրուածները. Եվգենիայ Չիրիկով, Սերգէյ-Յենսկի, Բորիս-Զայցեվ, Փեոդոր Սոլոգուբ., Բեմիզով, Սերգէյ Գորոդեցկիյ և այլն։

Վաճառվում են Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառանոցներում։

Գումարով առնողներին 20% զեղչ և հանապարհածախսը հրատարակչի վրա։

Դիմել՝ Тифлисъ, Елизаветинская 114, Акопу Генджіану.
(Կ.Չ.ու.) 114. 20—4

Քամալեանց Ս.-ի
Նոր գրքոյկը՝ ԾԵՐԵՐԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐԻՑ.
Գինն է 20 կոպ.։ Դիմել Թիֆլիսի գրախանութներին, ուր վաճառվում են և միւս գրքերը՝ «Ծովինար», 25 կ.։ «Շէն Թագաւոր», 25 կ.։ «Երկու աղքատներ», 30 կ.։ «Աստուած աղքատի կերպում», 20 կ.։ «Հէքիաթներ», 30 կ.։ «Երեք ոսկու պատմութիւն», 25 կ.։ «Անմեռ աշխարհ», 8 կ.։ «Ազգային առակներ», 25 կ.։ «Աստուած չը ճանաչող», 10 կ.։ «Գալօ Ախ», 12 կ.։ «Ժամանակը ոսկի», 40 կ.։ «Սիրտ գրքից», 40 կ.։ «Բաջ Աղասի», 25 կ.։ «Սասունցի Ցոլոնա», 30 կ.։ «Մուլ Խաչիկ», 25 կ.։ «Վարդանանց և Ղևոնդեանց մասին», 30 կ.։ «Երկասիրութիւններ», 50 կ.։
(ու. կ. հ.) 140. 3—2

ՀՕՆՕՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԵՄ
ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ
„SALO—ՊԻՋԻԼԻՆ"
նեղոցում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է երբև հաստատուն միջոց։ Դարձարելու ձեռնարկը կցված է արկղակին։ Իսկականը մետաղեայ արկղներում, հատ՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։
Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բոնյր ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայատուկ ընթացքը։
ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.
Ուղարկվում է փոստով։ Ճանապարհածախքը պօստային սակագնով։
Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Պարագաների վաճառանոցում։
(Կ.) (П. 12474) 9—4

ՋՈՒԼՀԱԿԱՆՈՑ
ԲԱԳՈՒԻ ՀԱՅՈՑ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Աշակերտաշակերտուհիների ընդունելութիւնը ամեն օր առ. ժամը 10-ից մինչև 12-ը։ Դիմել Բագու, գրասենեակ Կուլտուրական Միութեան, անկիւն Տէլէֆոնայա և Մալայա Մօրսկայա փողոցների։ Պարապմունքները Զուլհականոցում սկսվում են յունվարի 10-ից։
126. 3—3
(օ.մ.)

Blooker's Kakao
ԹԷՅԻՑ ԵՒ ՍՈՒՐՃԻՑ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ
ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԻՐ ԴՈՒՐԵԿԱՆ ՀԱՄՈՎ,
ԱՅԼ ԵՒ ԻՐ ՍՆՆԴԱՐԱՐՈՒԹԵԱՄԲ։
Վաճառվում է կօլօնիալ դեղատնային ապրանքների բոլոր յայտնի խանութներում։
ԹԻԹԵՂԵԱՅ ԱՐԿՂԻԿՆԵՐՈՒՄ 1/1, 1/2, 1/4, 1/8 Ֆ.։
Վաճառվում է Կովկասեան Ընկ. դեղատնային ապրանքների խանութում՝ Թիֆլիսում և Բագուում, Պ. Գուրգէնբէգովի և Մ. Նազարբէգովի մօտ։
(П 121984) 1274. 6—5

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.